

Gebiedsgerichte aanpak van de groene en blauwe vraagstukken toegelicht

Bijlage bij de Statenmededeling Gebiedsgerichte aanpak van de groene en blauwe vraagstukken van 2 maart 2021, stuknummer 4798335.

Inhoud

Gebiedsgerichte aanpak van de groene en blauwe vraagstukken

toegelicht	1
Aanleiding	2
Hernieuwde inzet op de gebiedsgerichte aanpak van de groene en blauwe vraagstukken is noodzakelijk.	2
Realiseren dubbeldoelstelling: natuur versterken en perspectief voor de landbouw creëren.....	3
Werken aan opgaven van de Omgevingsvisie en diverse beleidsambities	3
Deze aanpak geeft invulling aan afspraken uit het bestuursakkoord	5
Stikstofdepositie reduceren is ook nodig: daarvoor generieke maatregelen op basis van vrijwilligheid.....	5
Uitvoering natuur- en waterbeleid	6
Korte termijn uitvoeren, nadenken over de langere termijn	7
Gebiedsgerichte aanpak in de categorie 3 gebieden voor de langere termijn	8
Samen programmeren	9
Gebiedsgerichte aanpak	10
Samen uitvoeren	12
1. Governance en uitvoeringsstrategie	12
2. Instrumenten	13
3. Financiering	13
4. Leren van de lopende pilots en ander gebiedsprocessen.....	15
5. Monitoring	15

Datum

2 maart 2021

Documentnummer

4799764

Aanleiding

Onze provincie heeft grote uitdagingen: onder meer natuurherstel in de Natura 2000-gebieden, bodemherstel, afronden van het Natuurnetwerk Brabant (NNB), meer en beter bos, versterken van het landschap, verbeteren van de waterkwaliteit, stoppen van verdroging en aanpassen aan klimaatverandering. Kortweg de groene en blauwe opgaven genoemd. De urgentie is groot: doelen voor stikstofreductie, natuurherstel, natuurnetwerk en uitspoeling van nitraat en fosfaat worden lang niet overal gehaald en het gat tussen de huidige en de gewenste situatie is vaak groot. De optelsom van generiek en sectoraal beleid is onvoldoende om de wettelijk verplichte Natura 2000-gebieden, NNB- en Kaderrichtlijn Water (KRW)-doelen te halen. Daarnaast zien we dat de Brabantse landbouw in transitie is en op zoek naar nieuwe perspectieven om te kunnen blijven boeren in evenwicht met de omgeving. De dynamiek in de sector is een kans om tegelijk landbouw-, water en natuurdoelen te realiseren. Om te komen tot versnelling en intensivering van de uitvoering en tevens tot een goede inzet van de landelijke middelen natuur vanaf 2023 gaan we samen met onze partners aan de slag met een gebiedsgerichte aanpak waarin we aan meerdere doelen tegelijk werken.

Hernieuwde inzet op de gebiedsgerichte aanpak van de groene en blauwe vraagstukken is noodzakelijk.

De provincie werkt gebiedsgericht op allerlei beleidsterreinen en in verschillende delen van Brabant, van stad tot streek. Ook als het gaat om groene en blauwe opgaven is er een rijke traditie: landinrichting en reconstructie landbouwgebieden, bodem- en grondwaterbescherming, gerichte natuur- en landschapsontwikkeling. Kenmerkend voor de aanpak die we nu voor ogen hebben is de combinatie van de zorg voor het natuurnetwerk en herstel van het natuurlijk systeem aan de ene kant én duurzaam perspectief voor de landbouw aan de andere kant. Een dubbeldoelstelling als het ware.

Op dit moment is de urgentie om vol in te zetten op de gebiedsgerichte aanpak extra groot:

- Gezien de stikstofproblematiek is extra inzet nodig op natuurherstel in en rondom de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden en moet de stikstuitstoot versneld worden teruggebracht. In de nadere stikstofanalyses die in de loop van dit jaar beschikbaar komen wordt duidelijk hoe groot de opgave per gebied is.
- Er komen – gekoppeld aan de structurele aanpak stikstof van het Rijk - financiële middelen beschikbaar voor extra natuurherstel gekoppeld aan de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden die het mogelijk maken onze ambities voor een robuust natuurlijk systeem en perspectief voor het Brabantse land versneld dichterbij te brengen.
- Ofschoon het afgelopen decennium al veel bereikt is qua groene en blauwe opgaven, lopen we achter met de realisatie van het Natuurnetwerk Brabant, ecologische verbindingszones en het behalen van de Kaderrichtlijn Waterdoelen in 2027; met name de laatste hectaren en het systeemherstel zijn complex.

- De beïnvloedingszones rondom natuurgebieden hebben grote impact op de kwaliteit van natuur en water: om stikstof-, mest- en verdrogingsproblemen op te lossen we moeten breder kijken en juist in de agrarisch gebruikte gebieden.
- Ook om uitvoering te kunnen geven aan de Visie klimaatadaptatie en de uitwerking van de bestuursopdracht 'Stoppen van de verdroging met een waterrobuuste inrichting van Brabant'.
- De agrarische sector bevindt zich in een transitieproces. Naar verwachting willen veel bedrijven de komende jaren, bij gebrek aan een opvolger, op een verantwoorde manier stoppen. Veel andere bedrijven zijn op zoek naar een nieuw toekomstperspectief. Agrariërs hebben met hun grondposities vaak een sleutelrol in verwervings- en ruilprocessen. Dit brengt kansen met zich mee, bijvoorbeeld voor het faciliteren van het extensiveren van bedrijven die in de nabijheid van natuurgebieden liggen en in het verbeteren van de verkaveling. Met het verbeteren van de verkaveling wordt het mogelijk om meer te beweiden en daarmee stikstofemissie te verminderen.

Datum

2 maart 2021

Documentnummer

4799764

Realiseren dubbeldoelstelling: natuur versterken en perspectief voor de landbouw creëren

Kenmerkend voor de aanpak die we nu voor ogen hebben, is de combinatie van de zorg voor het natuurnetwerk, herstel van het natuurlijk systeem én perspectief voor de landbouw. We verbreden onze aandacht van de kern – een waardevol natuurgebied of beekdal – naar het totale beïnvloedingsgebied. Dat is soms bebouwd en wordt veelal agrarisch gebruikt. Niet alleen puntbronnen van stikstof in en om natuurgebieden hebben grote invloed, maar ook de uitspoeling van meststoffen en onttrekking van water vanuit hoger gelegen gebieden hebben grote invloed op voldoende schoon en gezond water en op de biodiversiteit. Maatregelen in de hoger gelegen (inzijg)zones dragen bij aan herstel in de lager gelegen (kwel)gebieden. Juist in de zones rondom natuurgebieden moet in de komende decennia het verschil worden gemaakt. Hydrologisch systeemherstel in de zone om een gebied heen kan het natuurgebied versterken. Agrarisch natuurbeheer draagt in hoge mate aan het herstel van biodiversiteit in het landelijk gebied. Hoe groot de bufferzones precies zijn, wordt in verkenningen per gebied bepaald en dat doen we samen met onze partners. We pakken de onderliggende systemen dus in samenhang aan. Duurzame oplossingen worden alleen bereikt door de brug te slaan tussen natuur, water en landbouw én de ruimtelijke ontwikkelingen (verstedelijking, infrastructuur, ruimte voor energie).

Werken aan opgaven van de Omgevingsvisie en diverse beleidsambities

De gebiedsgerichte aanpak is één van de middelen om de opgaven van de Omgevingsvisie en diverse beleidsdoelstellingen te realiseren.

Bij alles wat we doen als provincie staan de zes opgaven uit de Omgevingsvisie centraal. Om deze opgaven te realiseren hebben we ambities geformuleerd. De belangrijkste voor dit traject zijn:

- Meer en beter bos: In 2030 is er 13.000 ha extra bos in Brabant en in 2050 is de kwaliteit van 60.000 ha bos hersteld;

- Realiseren van een robuust natuurnetwerk: In 2027 is het robuuste en samenhangende natuurnetwerk (Natuur Netwerk Brabant en ecologische verbindingzones) gerealiseerd;
- Herstel van de natuur: Er treedt geen achteruitgang van de kwaliteit van de natuur in de Natura 2000-gebieden op en de weg naar realisering van de doelen is ingezet;
- Herstel vitale bodem: In 2030 heeft Brabant een vitale bodem die bijdraagt aan stabiele gewasopbrengsten, schoon grond- en oppervlaktewater, goedkoop drinkwater, waterbuffering, biodiversiteit en het behalen van de klimaatdoelen;
- Klimaatrobuust Brabant: In 2050 is Brabant klimaatbestendig en waterrobuust ingericht;
- Voldoende schoon en gezond water: In 2027 zijn alle watermaatregelen op basis van de Europese Kaderrichtlijn Water uitgevoerd;
- Terugdringen stikstofdepositie: in lijn met de Rijksaanpak is ook voor de Brabantse Natura 2000-gebieden in 2030 minimaal de helft van de stikstofgevoelige hectares op een aanvaardbaar stikstofniveau en daarmee onder de kritisch depositiewaarden.

Datum

2 maart 2021

Documentnummer

4799764

Op dit moment stellen wij samen met u het beleidskader Landbouw en Voedsel op waarin de gebiedsgerichte aanpak ook zijn plek krijgt. De nog vast te doelen zullen in het nieuwe beleidskader onderdeel uitmaken van deze aanpak.

Beleid hiervoor ligt vast in de afzonderlijke beleidsplannen met hun eigen uitvoering, instrumenten, financiën, monitoring en verantwoording. Denk aan het nog vast te stellen Regionaal Programma Water en Bodem, het Beleidskader Natuur en het Beleidskader Landbouw en Voedsel. En reeds vastgestelde beleidsdocumenten als de Visie klimaatadaptatie, inclusief uitwerking van de bestuursopdracht 'Stoppen van de verdroging met een waterrobuuste inrichting van Brabant' en de bossenstrategie. Dat loopt door. De gebiedsgerichte aanpak is een integrale "plus" op die plekken waar het nodig is. We werken vanuit verschillende ambities in hetzelfde gebied en proberen onze ambities aan te sluiten op de gebiedsurgenties.

Deze aanpak geeft invulling aan afspraken uit het bestuursakkoord

Met de gebiedsgerichte aanpak van de groene en blauwe vraagstukken geven we invulling aan wat er in het bestuursakkoord 'Samen, Slagvaardig en Slim: Ons Brabant' is afgesproken. Daarin staat onder meer:

- 'Als provincie gaan we in gerichte gebieden grootschalig aan de slag met water en bodem, waarbij we met waterschappen, gemeenten en grondeigenaren samenwerken. Door gebiedsgericht te werken, zoeken wij daarbij nadrukkelijk naar kansrijke combinaties met onze opgaven, zoals recreatie, natuur, wonen, agrarische sector en de energietransitie. Als we prioritaire gebieden moeten aanwijzen, kijken we eerst en vooral ook naar de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden om zo actief de verbinding te leggen met de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof waardoor wateraanpak ook positief bijdraagt aan de aanpak stikstof.'
- 'Voor de ontwikkeling van Brabant is het van groot belang dat we in staat zijn juridisch volhoudbare vergunningen te verlenen. Daarvoor is het nodig vol in te zetten op de gebiedsgerichte aanpak waarmee we op basis van vrijwilligheid aankopen (laten) doen en dat we blijven inzetten op natuurherstelmaatregelen zodat er 'ontwikkelruimte' voor alle sectoren blijft voor nieuwe vergunningen.'
- 'De opgave is groot en we kunnen niet alles in één keer aanpakken. Dat betekent dat we samen met alle stakeholders scherp moeten kiezen in onze prioriteiten, waarbij het voldoen aan de normen uit de Kader Richtlijn Water in 2027 het uitgangspunt is.'
- 'Met de gebiedsgerichte aanpak komt rondom de Natura 2000-gebieden een stevige ruimtelijke ontwikkeling op gang die nieuwe kansen met zich meebrengt met de daarbij behorende (ruimtelijk) ordening. Wij gaan actief bekijken welke kansen dit met zich meebrengt. Bijvoorbeeld rondom de stevige woningbouwopgave of de robuuste natuurnetwerken in Brabant. We leggen in onze aanpak actief verbindingen met aanpalende beleidsterreinen zoals water en natuur.'

Datum

2 maart 2021

Documentnummer

4799764

Stikstofdepositie reduceren is ook nodig: daarvoor generieke maatregelen op basis van vrijwilligheid

Een ander belangrijk deel van de oplossing is dat we samen moeten zorgen voor (veel) minder stikstofuitstoot. Dat betekent dat we anders, duurzamer en innovatiever moeten gaan produceren én consumeren. Het Rijk neemt daarvoor landelijke maatregelen. Daarnaast nemen we in Brabant, samen met alle sectoren, zoals de landbouw, industrie en bouw, extra maatregelen.

Maatregelen die gebiedsgericht effect hebben zijn onder andere op vrijwillige basis aankoop van zogenoemde piekbelasters. Tevens helpen we agrariërs bij het sluiten van kringlopen, extensiveren en beweiden door een betere verkaveling. In de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof kunt u hier meer over lezen. De ontwikkeling van de stikstofdepositie per stikstofgevoelig Natura 2000 gebied wordt gemonitord. Wanneer de stikstofanalyses per gebied inclusief het effect van de huidige maatregelen bekend zijn zal ook de restantopgaven onderdeel van gesprek worden in het gebied.

Uitvoering natuur- en waterbeleid

We werken samen met onze partners keihard aan het realiseren van het natuur- en waterbeleid volgens lopende overeenkomsten met de terreinbeheerders en nieuwe afspraken met de waterschappen in het verlengde van de Kaderrichtlijn Water en ons Regionale Programma Water en Bodem. Die inzet gaat onverminderd door.

Datum

2 maart 2021

Documentnummer

4799764

Najaar 2020 hebben wij u met de [zesde Voortgangrapportage Natuur](#) geïnformeerd over de stand van zaken en opgaven aangaande de realisering van het Natuurnetwerk Brabant. De ontwikkeling van de natuurkwantiteit en de - kwaliteit van Brabant loopt achter. Met het huidige tempo van verwerving/ functieverandering en inrichting gaan we de doelstellingen in 2027 niet halen. Ondanks de behaalde successen door verwerving en specifieke inrichting- en beheersmaatregelen gaat het in algemene zin nog niet goed met de natuurkwaliteit. De afname van de biodiversiteit in natuurgebieden stabiliseert, maar is er nog een voortdurende afname van de biodiversiteit in het agrarisch en stedelijk gebied. De resterende inrichtingsopgave ten tijde van het opstellen van de voortgangrapportage was 9.348 ha.

Voor de stand van zaken ten aanzien van het realiseren van de waterdoelen verwijzen wij u naar de website [Brabant in Zicht](#) en de jaarlijkse verantwoording in de P&C documenten.

In aanvulling daarop willen we versnellen, krachten bundelen en verkennen van extra maatregelen voor de middellange (2027) en lange termijn (2040). Samen met partners (waterschappen, terreinbeherende organisaties en andere partners als ZLTO en BPG) hebben we de totale opgave geanalyseerd door integraal te kijken naar de opgave qua natuur (Natuurnetwerk Brabant en het herstel van de Natura 2000-gebieden), water (Kaderrichtlijn Water, klimaatadaptatie, verdroging), stikstofbelasting, dynamiek in de landbouw en ruimtelijke ontwikkelingen. De opgaven zijn voor heel Brabant in beeld gebracht en zijn onderverdeeld in drie categorieën:

1. Gebieden met eenduidige opgaven, waar de onderlinge samenhang en afhankelijkheid van verschillende opgaven beperkt is en aan de realisatie van bijvoorbeeld NNB, KRW, wateroverlast of waterkwaliteit gewerkt kan worden zonder dit noodzakelijkerwijs te koppelen aan de landbouwtransitie, extra klimaatmaatregelen, etc.
2. Gebieden met eenduidige opgaven -plus, waar een bredere aanpak van opgaven gewenst is, maar de scope primair wordt bepaald door water- en natuuropgaven. Denk bijvoorbeeld aan extra inspanningen om te komen tot een klimaatrobuust systeem. Het kan hier gaan om zowel lopende als nog te starten opgaven.
3. Gebieden met majeure opgaven die cumuleren, dus waar naast groenblauwe opgaven ook de stikstofproblematiek, de landbouwtransitie, de energietransitie, klimaatadaptatie, een

woningbouw- of mobiliteitsopgave, een rol spelen en invloed hebben op elkaar.

Datum

2 maart 2021

Documentnummer

4799764

De indeling in bovengenoemde categorieën leidt tot een aanpak waarin we afmaken wat loopt en doorpakken op wat nodig is in de categorie 1 en 2 gebieden. En integraal verkennen met een gebiedsgerichte aanpak waar dat meerwaarde heeft (categorie 3). De afspraken over de uitvoering worden opgenomen op te stellen maatovereenkomsten met de waterschappen en in de uitvoering van de samenwerkingsovereenkomsten met de terreinbeherende organisaties. Gericht op duurzaam systeemherstel in de zones rondom de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden waar we ook de middelen van het Landelijk Programma Natuur voor in kunnen zetten.

Verder houden we natuurlijk onze ogen open voor kansrijke ontwikkelingen. Met onze partners zullen per opgaven afspraken worden vastgelegd over fasering, prioriteiten en globale begrenzing van de opgaven.

Korte termijn uitvoeren, nadenken over de langere termijn

De gebiedsgerichte aanpak is één van de manieren om de opgaven uit de Omgevingsvisie en diverse beleidsdoelstellingen te realiseren. De huidige uitvoering loopt door en we zijn aan de slag in heel Brabant om te werken aan het realiseren van onze doelen. De gebiedsgerichte aanpak gaat vooral op de (midden)lange termijn tot concrete resultaten leiden. Een gebiedsplan maken samen met partners – en schuiven met grond - kost immers tijd. Maar kan ook zaken opleveren die zonder de integrale aanpak en zonder de partners niet waren gelukt. Tegelijk kan de dialoog met partners en de streek ook los van het lange termijnperspectief resulteren in draagvlak voor korte termijnuitvoering. Juist die quick wins zijn interessant om vlot resultaat te boeken én werken aanstekelijk (het kan wel!). Doordat partijen samen werken in een gebiedsproces kan snel geschakeld worden. Bijvoorbeeld wanneer bekend wordt dat een agrariër stopt en er grond vrij komt voor anderen om te extensiveren of om grond te vernatten ten behoeve van de natuur.

Een belangrijk onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak is het herstel van de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden op de korte termijn. Dit doen we als volgt:

1. Provincie Noord-Brabant krijgt jaarlijks vanuit het bestaande Natuurpact 2013 een bijdrage van het Rijk in het provinciefonds o.a. voor herstel van Natura 2000-gebieden (€ 12,8 miljoen). Er is de afgelopen jaren al volop gewerkt aan natuurherstel en realisatie van het Natuur Netwerk Brabant. De eerste fase Natura 2000-herstelmaatregelen (2015 t/m 2021) is grotendeels uitgevoerd. De gronden zijn grotendeels beschikbaar, de benodigde PIPs, projectplannen Waterwet en inrichtingsplannen zijn vastgesteld of zo goed als vastgesteld. En de uitvoering is gestart of start op korte termijn. Hiermee wordt binnen de

huidige Natura 2000-gebieden hard gewerkt aan het behoud van Natura 2000-habitats en -soorten.

De uitvoering van de tweede fase Natura 2000-herstelmaatregelen (2021 t/m 2027) wordt voorbereid. Tevens wordt hard gewerkt aan het behalen aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water. Doel van de Kaderrichtlijn Water is een fysisch-chemisch en biologisch gezond functionerend grond- en oppervlaktewatersysteem in 2027. Centraal staan de stroomgebiedsbeheerplannen, waarin de maatregelen zijn opgenomen die hiervoor nodig zijn. De huidige stroomgebiedsbeheerplannen als onderdeel van het nationale waterprogramma lopen tot en met 2021.

2. Naar aanleiding van de aanpak van de stikstofproblematiek, stelt het Rijk extra gelden beschikbaar voor versnelling en intensivering van natuurherstel gekoppeld aan de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden voor de periode 2020-2030. Tot 2030 is landelijk € 2,85 miljard beschikbaar. Op dit moment voeren de provincies de onderhandelingen met het rijk over de inzet van de middelen voor de eerste 3 jaar. De uitwerking en vaststelling van dit Landelijk Programma Natuur vindt deze maanden plaats. Op 8 december 2020 bent u hierover [geïnformeerd](#). De gelden moeten besteed worden aan maatregelen die bijdragen aan versnelling en intensivering van natuurherstel van de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. Het betreft extra maatregelen boven de al geplande en uitgevoerde maatregelen voor behoud en versterking van Natura 2000-gebieden in de Natura 2000-gebieden. Een grote kans om verder tot versnelling en intensivering te komen ligt in de zones rondom de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden. Uit de verkenningen van deze gebiedsgerichte aanpak kunnen vervolg maatregelen komen die in de tweede fase uitgevoerd kunnen worden. Vaak gaan deze maatregelen gepaard met grondruil, agrarisch natuurbeheer of compensatie van bijvoorbeeld vernatting agrarische grond.

Datum

2 maart 2021

Documentnummer

4799764

Gebiedsgerichte aanpak in de categorie 3 gebieden voor de langere termijn

Daarnaast denken we na over de langere termijn. We zien in een aantal gebieden (de categorie 3 gebieden) een dusdanige cumulatie van majeure opgaven, dat een sectorale aanpak niet volstaat. In die gebieden met majeure opgaven willen we aan de slag met een gebiedsgerichte aanpak. Natuurlijk houden we in alle gebieden ontwikkelingen goed in de gaten om kansen/quick wins te pakken.

In de categorie 3 gebieden zijn de opgaven meervoudig en is er een relatie te leggen met de landbouwtransitie. Van de geanalyseerde gebieden zijn er 17 als majeur/categorie 3 benoemd. Daar stapelen de groene en blauwe opgaven zich, soms in combinatie met ruimtelijke opgaven. En vaak is er ook sprake van grondynamiek – landbouw in transitie – zodat quick wins mogelijk zijn. Juist in

deze gebieden kan samenhangend programmeren c.q. integraal gebiedsmanagement helpen om de knoop te ontwarren, maatregelen voor te bereiden voor de volgende fase van het Landelijk Programma Natuur en de uitvoering te versnellen. Wat niet wegneemt dat geplande realisatie ook hier gewoon doorgaat en quick-win maatregelen in de tussentijd uitgevoerd worden. Totaal 17 gebieden moeten dus uiteindelijk nader verkend worden waarin wij zelf als provincie maar ook onze partners het voortouw kunnen nemen. We willen dat faseren. Daarbij houden we rekening wat we zelf en onze partners aan kunnen (capaciteit), de prioriteit en we kijken naar lopende processen en mogelijkheden om aan te haken of mee te koppelen. Bovendien bouwen we enige mate van flexibiliteit in: gronddynamiek, gebiedscoalities of nadere analyse van opgaven kunnen tot verschuiving tussen categorieën leiden.

Datum

2 maart 2021

Documentnummer

4799764

Samen programmeren

We gaan nu als eerste aan de slag in gebieden waar de urgentie hoog en de impact groot is, in termen van te behalen doelen, effectiviteit, stapeling van vraagstukken en dynamiek in de landbouw. Ook zijn we nagegaan of een gebiedsgerichte aanpak kansrijk is qua draagvlak: zit er energie bij onze partners en bij ondernemers in de streek? We haken aan op processen die al goed lopen, zonder deze te doorkruisen of als provincie het roer over te nemen.

De gebiedsgerichte aanpak van de groene en blauwe vraagstukken is een adaptief proces dat we samen met partners vormgeven. Zo creëren we ruimte om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en veranderende inzichten, in samenspel met onze partners en vanuit een gedragen visie en ambitie.

In 5 gebieden met majeure opgaven loopt op dit moment al een verkenning van de groene en blauwe opgaven:

- Grenscorridor N69,
- Ulvenhoutse bos,
- Groote Peel,
- Deurnsche Peel

- Kampina.

Aanvullend starten we met verkenningen in 3 gebieden op provinciaal initiatief:

- Regtse heide,
- Kempenland
- Brabantse Wal

Daarnaast gaan we meedoen met 2 verkenningen die door de partners worden geïnitieerd rondom:

- Strabrechtse heide,
- Aa-dal noord.

Dat maakt voor 2021 een beheersbaar aantal van 10 gebiedsprocessen die - met de partners en met de streek - worden opgewerkt naar gebiedsvisies met bijbehorende uitvoeringsprogramma's en financiële arrangementen. Als provincie hebben we de capaciteit en middelen om deze gebieden voortvarend aan te pakken. De partners onderschrijven de prioriteiten.

Datum

2 maart 2021

Documentnummer

4799764

Aan de slag in de gebieden

In sommige gebieden als Vlijmens Ven, Polder van Altena, Langstraat, omgeving van Zundert lopen gebiedsprocessen waar we graag bij aansluiten. Ook in Boshuizerbergen (geen categorie 3) sluiten we aan op een gebiedsproces samen met Limburg. En in de Weerter- en Budelerbergen trekken we samen met Limburg op. In een aantal gebieden gaan we later dit jaar na of ook daar een extra impuls nodig is zoals rondom de Loonse- en Drunense duinen en de Bovendommel in de Kempen. In de maatwerkafspraken met de waterschappen en terreinbeheerders worden hierover nadere afspraken gemaakt.

Gebiedsgerichte aanpak

De provincie werkt gebiedsgericht op allerlei beleidsterreinen en in verschillende delen van Brabant, van stad tot streek. Ook als het gaat op groene en blauwe

opgaven is er een rijke traditie: landinrichting en reconstructie landelijk gebied, bodem- en grondwaterbescherming, gerichte natuur- en landschapsontwikkeling.

Datum

2 maart 2021

Documentnummer

4799764

Een gebiedsgerichte aanpak (GGA) is een samenhangende aanpak van de verschillende opgaven in een gebied. Ieders belang en ieders inbreng telt. In de aanpak staan de gebiedsopgaven (beleidsurgenties en gebiedsurgenties) centraal. Dat betekent geven en nemen, maar de ervaring leert dat we alleen samen met partners en participatief verder komen. De gebiedsopgaven zijn bepalend voor aanpak, gebiedsgrootte en te betrekken partijen. In de gebiedsgerichte aanpak werken betrokken partners die in het gebied actief zijn (overheden, terreinbeherende organisaties, agrarische ondernemers, maatschappelijke partners, grondeigenaren, bewonersgroepen enzovoorts) nauw samen.

In de uitvoering vallen we terug op de beproefde kapstok voor gebiedsontwikkeling die indertijd door Dienst Landelijk Gebied (DLG) is ontwikkeld en bestaat uit een vijftal fasen:

1. Verkenning: gebiedsopgaven, bestaande plannen en ruimtelijke ontwikkelingen worden in beeld gebracht. (Markt)kansen en gronddynamiek worden geïnventariseerd. Het gebied wordt afgebakend en de gebiedspartijen bij elkaar gebracht. Samen formuleren zij een globale visie op de toekomst, met mogelijke denkrichtingen. Dit resulteert in een koersdocument met intentieovereenkomst.
2. Visievorming: scope, gebiedsafbakening en gebiedspartners zijn bekend. De globale visie wordt geconcretiseerd in een gedragen gebiedsvisie (ambitie, doelen) met plankaart. Parallel worden grondstrategie, financiële strategie, gebiedsorganisatie en communicatiestrategie uitgewerkt. Dit resulteert in een samenwerkingsovereenkomst.
3. Planuitwerking: de plankaart wordt uitgewerkt tot een ruimtelijk ontwerp op perceelsniveau en een programma met maatregelen, financiering, voorstellen aankopen en grondexploitatie, inzet instrumentarium enz. De uitvoeringsorganisatie staat in de startbokken. Dit resulteert in een uitvoeringsovereenkomst.
4. Realisatie: feitelijke uitvoering op basis van bestekken en contracten; inrichting, verkavelingsmaatregelen, realisatie bos- en natuur, aanpassen peilen, klimaatbuffers, omschakeling en verduurzaming, bedrijfsvoering, enz.

5. Beheer: afspraken over afronding gebiedsproces, exploitatie en beheer.

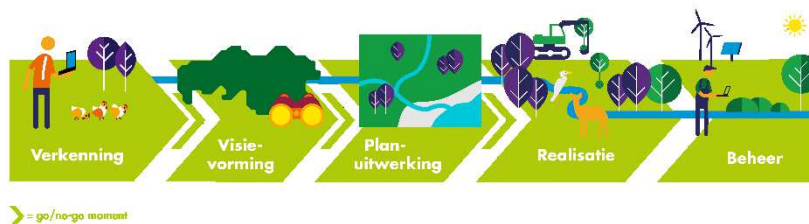
Datum

2 maart 2021

Documentnummer

4799764

Fasering gebiedsgerichte aanpak groen-blauw

Voordat we starten met een verkenning vinden een aantal voorbereidende gesprekken plaats met de belangrijkste partners in het gebied om door te praten over het draagvlak voor een verkenning en scope. Niet altijd zullen alle fasen gevolgd hoeven worden. Of kunnen fasen worden samengevoegd. Veel gebieden hebben immers een verleden met gebiedsprocessen en visievorming. Afhankelijk van de situatie in een gebied kunnen accenten verschillen, zullen sommige fasen niet uitgevoerd hoeven te worden of juist veel inzet vragen.

Vanzelfsprekend betrekken wij grondeigenaren, de agrarische sector en andere belanghebbenden in de streek bij het toekomstperspectief voor gebieden. In elke fase trekken we op met partners zoals de waterschappen, terreinbeheerders, gemeenten, ZLTO, enzovoort.

In 2020 zijn we gestart met een aantal pilots voor het uitvoeren van de verkenningen. In 2021 zijn de verkenningen van de gebieden uitgevoerd.

Samen uitvoeren

1. Governance en uitvoeringsstrategie

Het verschil moet gemaakt worden in de gebieden (operationeel niveau), maar dat neemt niet weg dat ook de overkoepelende governance goed geregeld moet worden met het oog op strategische vraagstukken op de schaal van Brabant en programmeringskwesties per beheergebied (tactisch niveau).

Op gebiedsniveau sluiten we aan bij bestaande afspraken met de partners zoals de waterschappen. Voor een succesvolle uitvoering van de opgaven in deze gebieden zijn veel partijen nodig. Alle relevante partners worden uitgenodigd om te participeren in de samenwerking in het betreffende gebied. In de gebieden wordt een onafhankelijke trekker benoemd en vaak ook een bestuurlijk boegbeeld. Deze trekker faciliteert primair het proces van samenwerking en

coördineert de uitvoering. Ook hier geldt weer dat goed lopende trajecten en bestaande afspraken niet onnodig worden doorkruist. Maatwerk voor en draagvlak in het gebied c.q. bij de stakeholders is essentieel. Er komt bij voorkeur één overkoepelende governance per gebied voor de gecoördineerde aanpak van groene en blauwe opgaven. Centraal in die aanpak staan de doelen of wettelijke verplichtingen die behaald moeten worden. De dialoog met belanghebbenden in de streek vormt daarvoor de basis.

Datum

2 maart 2021

Documentnummer

4799764

Voor wat betreft de Brabantbrede afstemming van groene en blauwe opgaven zet de provincie in aanvulling op formele overleggen (zoals die van GS met de Waterschapsbond over blauwe opgaven en het Bestuurlijk overleg NNB ANB over groene opgaven) in op een informeel afstemmingsoverleg met alle relevante partners samen: onder meer de waterschappen, de terreinbeheerders, de Brabantse gemeenten en ZLTO. Dit overleg onder provinciale regie bewaakt de voortgang en helpt obstakels in de uitvoering weg te nemen. Het versnellen van het bereiken van natuur, water en landbouwdoelen in Brabant is een gezamenlijke ambitie. Provincie én partners zijn daar op aanspreekbaar.

2. Instrumenten

In de gebiedsgerichte aanpak staat vrijwilligheid in alle gevallen voorop. Verleiden en stimuleren zijn dan ook onze belangrijkste 'instrumenten'. Een voorbeeld van 'verleiden' is bijvoorbeeld de veehouder die op vrijwillige basis overgaat naar een aangepaste bedrijfsvoering, die kiest voor grondruil of bedrijfsbeëindiging. Stimuleren is mogelijk met verschillende financiële regelingen die helpen groene en blauwe doelen dichterbij te brengen. Ultimo, wanneer verleiden en stimuleren onvoldoende of onvoldoende snel opleveren, kunnen verplichtende instrumenten nodig zijn. Waarbij in dat geval steeds nadeelcompensatie aan de orde is. Welke instrumenten worden ingezet is afhankelijk van de specifieke vraagstukken, de fase waarin een gebiedsproces verkeert en de vraag vanuit de stakeholders. Zo is het verkavelingsinstrument uit de Wet Inrichting Landelijk Gebied met allerlei waarborgen omkleed en garandeert een zorgvuldig proces, terwijl vrijwilligheid het vertrekpunt is. Voor de gebiedsgerichte aanpak werken provincie, waterschappen en terreinbeherende organisaties de benodigde instrumenten verder uit.

3. Financiering

Met de gebiedsgerichte aanpak van de groene en blauwe vraagstukken werken we vanuit een diversiteit aan beleidsdoelen en bijbehorende middelen in een gebied. In de statenmededeling is aangegeven de lopende uitvoering vindt dit jaar plaats binnen de eerder door PS toegekende middelen, waaronder die voor gebiedsgerichte aanpak stikstof. De intensivering vanaf 2022 wordt in beginsel gefinancierd uit de financiële middelen van het Landelijk Programma Natuur en via beschikking van provinciale middelen. In het kader van de gebiedsgerichte aanpak wordt met de partners gewerkt aan slimme publiek-private arrangementen voor vernieuwing van het Brabantse land. Denk aan zaken als

agrarische grondcoöperaties om agrarisch natuurbeheer aantrekkelijk te maken of aan financiële constructies die helpen grondtransacties makkelijker te maken.

Datum

2 maart 2021

Documentnummer

4799764

In de onderstaande tabel vindt u een overzicht van budgetten van de verschillende beleidsvelden binnen de groen-blauwe opgave. Op het moment dat een GGA-gebiedsplan bijdraagt aan de doelstellingen van onderstaande beleidsvelden kunnen middelen uit deze beleidsvelden voor deze gebiedsplannen worden ingezet. Dit betreft de huidige stand van zaken. Over de inzet van sommige budgetten zijn afspraken met partners gemaakt, en moet ook samen met die partners besloten worden tot inzet van de middelen.

Beleidsveld	budget	Looptijd	Opmerkingen
Herstel Natura 2000-gebieden	Circa € 6 mln/jaar (herstelmaatregelen <u>in</u> de gebieden)	Tot en met 2027	Restant van de middelen
			Landelijk eenmalig € 125 mln. TBO's voor natuurherstel <u>rondom</u> N2000-gebieden in kader stikstofaanpak
			Landelijk € 285 mln/jaar (t/m 2030) voor natuurherstel i.h.k.v. stikstof
			Landelijk natuurbank € 100 mln. TBO's voor compensatie stikstofdepositie
Realisering Natuurnetwerk (de restantopgaven per 1/1/20)	€ 450 mln incidenteel	Tot en met 2027	
Bossenstrategie	P.M.		
Stikstofreductie / opkoopregeling	€ 62 mln incidenteel (17,76% van € 350 mln, in 2020 = € 8,88 mln)	Tot en met 2024	
Extensivering landbouw	P.m.		Grondaankoop voor de eigen (extensievere) bedrijfsvoering. Er wordt onderzocht of middelen via Immunisatieportefeuille kunnen worden vrijgemaakt cf. bestuursakkoord.
Landbouw-transitie	€ 30 mln incidenteel miljoen revolverend		Natuurinclusieve landbouw / vanuit grondportefeuille
	€ 1,5 mln incidenteel miljoen		Begeleiding omschakeling
Klimaatadaptatie / verdroging /	€ 68 mln incidenteel miljoen	Tot en met 2027	€ 33 miljoen voor 2020-2023 € 35 miljoen voor 2024-2027

Deltaplan Hoge Zandgronden/Vitale Bodem			Verdrogingsaanpak € 33 mln, Deltaplan Hoge Zandgronden € 15 mln, Klimaatadaptatie € 14 miljoen, Vitale Bodem € 6 mln.
KRW en andere wateropgaven	€ 32 mln incidenteel miljoen	Tot en met 2027	Inrichtingsmaatregelen voor waterkwaliteit
	€ 14 mln incidenteel miljoen	Tot en met 2027	Verdrogingsaanpak natte natuurparels

4. Leren van de lopende pilots en ander gebiedsprocessen

In de gebieden Peelvenen (Grote Peel en Deurnsche Peel), Grenscorridor N69, Ulvenhoutse Bos en Kampina lopen al verkenningen samen met partners in het gebied. Deze eerste verkenningen leveren lessen op waarmee we de gebiedsgerichte aanpak van de groene en blauwe vraagstukken verder doorontwikkelen: in de andere categorie 3-gebieden met majeure opgaven, maar ook in de gebieden met min of meer eenduidige opgaven (categorie 1- en 2-gebieden). We zien nu al dat opgedane lessen doorwerken in de nieuwe verkenningen, bijvoorbeeld door al in een vroeg stadium te kijken naar de gronddynamiek (kansen en bedreigingen) en door van het begin korte termijn kansen en lange termijn perspectief gelijk op te laten lopen (bijvoorbeeld de koppeling met het Landelijk Programma Natuur). Zo benutten we de ervaringen en lessen bij de verdere uitrol van het gebiedsgerichte beleid en ontwikkelen we gaandeweg een Brabants Handschrift voor de gebiedsgerichte aanpak: samen en van onderop.

Dit kennis- en leerproces ondersteunen we actief waarbij praktijkgericht leren (learning by doing) centraal staat: binnen en tussen gebieden, binnen de provincie en met onze gebiedspartners, gericht op direct toepasbare lessen in de gebieden én op het gaandeweg ontwikkelen van het Brabants Handschrift. Daarbij sluiten we uiteraard aan bij het leer- en ontwikkeltraject dat is ingezet rondom de Omgevingswet en de mogelijkheden die de Brabant Academie biedt.

5. Monitoring

Voor de beleidsvelden natuur, water en vitale bodem is de monitoring inzichtelijk gemaakt via de website Brabant in Zicht en de Voortgangsrapportages Natuur. In het kader van het voormalig Programma Aanpak Stikstof werd al voor de Natura 2000-gebieden gemonitord op kwaliteit en omvang van de natuur en op uitvoering van de herstelmaatregelen en op optreden van het herstelproces en de effecten van de herstelmaatregelen. Dit doen we in afstemming met andere provincies en het Rijk en dit zetten we voort.

Voor het volgen van de gebiedsgerichte aanpak in en rondom de Natura 2000-gebieden maken we gebruik van beschikbare monitoring. We ontwikkelen een

dashboard waar informatie over de gebiedsgerichte aanpak van de groene en blauwe opgaven handzaam bij elkaar wordt gebracht en waarop de stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden en in de gebieden met forse water- en klimaatopgaven. Daarnaast maken de stikstofanalyses die momenteel gezamenlijk door het Rijk, provincies en RIVM worden uitgevoerd duidelijk of en hoe we per gebied inzichtelijk kunnen maken wat de situatie is en wat er nog extra moet gebeuren om doelen te bereiken. Provinciale Staten zullen jaarlijks worden geïnformeerd over prestaties en doelbereik.

Datum

2 maart 2021

Documentnummer

4799764